

Az ókori és középkori logika története

FL-350.04

MÁTÉ ANDRÁS DOCENS

A kurzus helye és ideje: Szerda 8.15 – 9.45, i ép. 226.

Első óra: szeptember 17.

Az előadás feltételezi a modern logika alapjainak ismeretét, valamint a tárgyalt szerzők közül az eleatákra, Platónra, Arisztotelészre és a skolasztikusokra vonatkozóan némi filozófiatörténeti tájékozottságot. A logikán kívül szükséges matematikai és matematikatörténeti tudnivalók — ismeretterjesztési szinten — elhangzanak.

1. A szisztematikus érvelés megjelenése a görög filozófiában és matematikában. Az indirekt érvelés.
Források: Parmenidész és Zénón töredékei. Euklidész: *Elemek*.
2. Platón. A matematika módszere és viszonya a filozófiához. Az ideaelmélet, mint logikai szemantika.
Források: *Menón, Phaidón, Az állam, Theaitétosz, A szofista*.
3. Arisztotelész. A szubsztanciaelmélet logikai oldala. Kategorikus állítások és szillogizmusok. Modalitás-problémák az ontológiában és a logikában. Paradoxonok. Arisztotelész és a matematika.
Források: *Katégoriák, Herméneutika, Első és Második Analitika, Metafizika*.
4. A sztoikus logika. A kijelentéslogika természetes levezetési rendszere. A sztoikus szemantika.
Források: K-H. Hülser: *Fragmente zur Dialektik der Stoiker* vol. III, IV. (Stuttgart, 1987) Sextus Empiricus: „A pürrhonizmus alapvonalai”, in: Kendeff-Lautner (szerk.): *Antik szkepticizmus*.
5. Későantik arisztotelianizmus. Kijelentéslogikai kísérletek, módszertani kérdések.
Források: Galénosz: *Institutio Logica*, Aphrodisziaszi Alexandrosz: *In Aristotelis Analyticam Prioram . . .*.
6. Az antikvitás és a skolasztika között: Porphüriosz, Boëthius, Avicenna.
Források: Porphüriosz: „Bevezetés, avagy az öt szóról” (*Magyar Filozófiai Szemle* 1984), Boethius: *De syllogismo hypothetico*.

7. A skolasztika logikája. *Proprietates terminorum, consequentiák*: különféle nézetek, motivációik és ütközéseik. Szofizmák és insolubiliák.
Források: Abélard: *Dialectica*, William of Shyreswood: *Introductiones in Logicam*, Petrus Hispanus: *Tractatus*, Buridan: *Sophismata*, Ockham: *Summa Logicae*, Burleigh *De puritate artis logicae*

Legfontosabb szekunder irodalmak:

- I. M. Bocheński: *Formale Logik*
- W. & M. Kneale: *A logika fejlődése*
- Szabó Á.: *Anfänge der griechischen Mathematik*
- G. Vlastos: *Platonic Studies*
- J. Łukasiewicz: *Aristotle's Syllogistic*
- G. Patzig: *Die aristotelische Syllogistik*
- P.V. Spade: *Thoughts, Words and Things: An Introduction to Late Mediaeval Logic and Semantic Theory*
- B. Mates: *Stoic Logic*
- M. Frede: *Die stoische Logik*
- Maróth M.: *Arisztotelésztől Avicennáig*
- J. Pinborg: *Logik und Semantik im Mittelalter*
- Ruzsa-Máté: *Bevezetés a modern logikába* — III. rész: A logika története